

«Εκπαίδευση και Έρευνα βασικός μοχλός της Ανάπτυξης»

Ημερομηνία: 11 Απριλίου 2026

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Σχολείο χωρίς όρια: όταν η εκπαιδευτική πολιτική παράγει την κρίση που καταγγέλλει

Με αφορμή σχετικό άρθρο, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 22/3/2026, η δημόσια συζήτηση για την εκπαίδευση επιστρέφει, με σχεδόν μηχανικό τρόπο, και με τα ίδια συμπτώματα.

Τα περιστατικά πολλαπλασιάζονται, η κοινωνία αιφνιδιάζεται ή μάλλον προσποιείται ότι αιφνιδιάζεται και αναζητούνται αιτίες στα κοινωνικά δίκτυα, στην οικογένεια, στις ανισότητες, στην κρίση αξιών. Όλα αυτά έχουν τη σημασία τους, ιδιαιτέρως ο ρόλος της οικογένειας, αλλά στο κρίσιμο ερώτημα «*Ποιες είναι οι διαχρονικές πολιτικές ευθύνες;*», δεν δόθηκε ποτέ αποτελεσματική απάντηση από τις εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες.

Παρά το γεγονός ότι στο Σύνταγμα της Ελλάδας οι σκοποί της εκπαίδευσης προσδιορίζονται κυρίως σε ένα βασικό άρθρο (άρθ. 16, παρ. 2) και εξειδικεύονται στον Νόμο 1566/1985, καμία πολιτική ηγεσία των μεταπολιτευτικών δεκαετιών δεν παρουσίασε, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο οργάνωσης όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, που να εξειδικεύει τους σκοπούς σε στόχους, να εμπεριέχει μεθόδους αξιολόγησης του βαθμού επίτευξης των εκπαιδευτικών και διοικητικών στόχων και να προβαίνει σε διορθώσεις, όταν χρειάζεται.

Οι παρεμβάσεις που γίνονταν και γίνονται από το Υπουργείο Παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης ήταν αποσπασματικές και συχνά αλληλοαναιρούμενες, ανάλογα με την κυβέρνηση ή ακόμα και τους υπουργούς του ίδιου κόμματος και της ίδιας κυβέρνησης.

Για αυτό τον λόγο, επί δεκαετίες καλλιεργήθηκαν οι συνθήκες που παρήγαγαν ένα Σχολείο συστηματικής αποδόμησης των ορίων και εμπέδωσης μιας κουλτούρας ατιμωρησίας. Όπως εύστοχα επισημαίνεται, όταν τα όρια χαλαρώνουν και οι συνέπειες εξαφανίζονται, η παραβίαση των κανόνων παύει να είναι εξαίρεση και μετατρέπεται σε κανονικότητα.

Το παιδί μαθαίνει ότι οι κανόνες είναι διακοσμητικοί και ότι η παραβίασή τους δεν κοστίζει. Όταν δε αυτή η εμπειρία επιβεβαιώνεται τόσο στην οικογένεια, όσο και στο σχολείο, εδραιώνεται πλέον ως στάση ζωής. Έτσι, σταδιακά, η τάξη μετατρέπεται σε αταξία, η ιεραρχία αμφισβητείται, ο ρόλος του εκπαιδευτικού υποβαθμίζεται ή και απαξιώνεται τελείως, η έννοια της ευθύνης υποχωρεί και σε πολλές περιπτώσεις εξαφανίζεται.

Η αποδυνάμωση και, σε κάποιες περιπτώσεις, η κατάλυση της σχολικής τάξης δεν είναι τυχαία. Είναι αποτέλεσμα μιας μακράς ιδεολογικής και πολιτικής διαδρομής από τη μεταπολίτευση και μετά, που ταύτισε την πειθαρχία με τον αυταρχισμό, την απαίτηση με την καταπίεση και την αριστεία με τον ελιτισμό και τελικά -ευτυχώς μόνο για λίγους- με τη “ρετσινιά”.

Αυτά συνέβησαν, επειδή η πολιτεία επέλεξε συστηματικά την οδό της ελάχιστης αντίστασης. Αντί να διατυπώσει καθαρά και σθεναρά τη θέση ότι η μόρφωση απαιτεί κόπο, ότι η αξιολόγηση έχει νόημα μόνο όταν διαφοροποιεί, ότι η προσπάθεια δεν μπορεί να υποκαθίσταται από τυπικές -

πόσω μάλλον ψευδείς- επιβραβεύσεις, η πολιτεία υιοθέτησε μια σιωπηρή πολιτική εξίσωσης προς τα κάτω.

Σ' αυτό το πλαίσιο, η εκπαιδευτική πολιτική όχι μόνο δεν λειτουργεί διορθωτικά· λειτουργεί επιταχυντικά προς την απαξίωση κυρίως της Δημόσιας Εκπαίδευσης.

Η εντυπωσιακή αύξηση των «αρίστων» σε συνδυασμό με τις τραγικά χαμηλές επιδόσεις σε αδιάβλητες εξετάσεις και διεθνείς διαγωνισμούς αποτυπώνει αυτή την εικονική πραγματικότητα.

Ακόμη και σε επίπεδο ανώτατης εκπαίδευσης επικρατεί η ίδια κατάσταση έλλειψης στρατηγικού σχεδιασμού, που έχει οδηγήσει σε έναν κατακερματισμένο και αναποτελεσματικό ακαδημαϊκό χάρτη.

Έτσι, διαμορφώνεται μια συνολική εικόνα ενός εκπαιδευτικού συστήματος που αποφεύγει να απαιτήσει, φοβάται να αξιολογήσει και διστάζει να επιβάλει κανόνες, υπό την πίεση των πελατειακών σχέσεων με τους υπηκόους.

Η συζήτηση για την Παιδεία στην Ελλάδα παραμένει εγκλωβισμένη σε ένα ιδεολογικό δίπολο, που δεν ανταποκρίνεται πλέον στην πραγματικότητα. Από τη μία η φοβία απέναντι σε κάθε μορφή αυστηρότητας· από την άλλη η εύκολη επίκληση της «επιστροφής στην πειθαρχία», χωρίς σχέδιο. Ανάμεσα στα δύο, η Πολιτεία επιλέγει συνήθως τη λιγότερο συγκρουσιακή λύση, δηλαδή να μην αλλάξει τίποτε ουσιαστικό.

Θεωρούμε ότι, αν θέλουμε να μιλήσουμε σοβαρά για την κρίση της Εκπαίδευσης, πρέπει να αποδεχθούμε κάτι δυσάρεστο. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο κοινωνικό ή πολιτισμικό. Είναι βαθύτατα πολιτικό. Είναι αποτέλεσμα επιλογών που ευνόησαν την αποφυγή του (πολιτικού) κόστους, με τη διατήρηση των υφισταμένων ισορροπιών μεταξύ μαθητών, γονέων και εκπαιδευτικών. Για να βγούμε από τα σημερινά αδιέξοδα, πρώτη προϋπόθεση είναι η **διαμόρφωση στρατηγικού σχεδίου, κεντρικοί άξονες του οποίου μπορούν να είναι οι παρακάτω:**

- Σε ένα σοβαρό συνεχή διάλογο για το εκπαιδευτικό σύστημα, θα πρέπει οι αρμόδιοι φορείς να καταλήξουν και να συνδιαμορφώσουν σαφείς και λεπτομερείς απαντήσεις στα ερωτήματα: Τι θέλουμε; Πώς και με τι μέσα θα το εφαρμόσουμε; Και τέλος, πώς θα ελέγχουμε τα αποτελέσματα;
- Ο διασκορπισμός πανεπιστημιακών τμημάτων και ο κατακερματισμός σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να περιοριστεί δραματικά. Ο Ακαδημαϊκός χάρτης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απαιτεί ριζική αναμόρφωση. Ο αριθμός των Ιδρυμάτων θα πρέπει να περιοριστεί δραστικά, μετά όμως από έναν προσεκτικά οργανωμένο στρατηγικό σχεδιασμό. Επίσης, οι σχολικές μονάδες στις μεγάλες πόλεις θα πρέπει να περιοριστούν, προκειμένου να δημιουργηθούν μεγάλες μονάδες που θα μπορούν να εκτελούν αποτελεσματικά όλες τις απαιτούμενες εκπαιδευτικές δραστηριότητες και να διοικούνται από πραγματικά ικανά και έμπειρα στελέχη, υποστηριζόμενα από κατάλληλο διοικητικό προσωπικό.
- Η πολυνομία που υπάρχει τώρα για τη διοίκηση των ΑΕΙ και των Σχολείων ισοδυναμεί με ανομία. Παρά την εφαρμογή της πλατφόρμας my school στα σχολεία, πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα, ώστε να μειωθεί αποτελεσματικά η γραφειοκρατία, διότι η ασάφεια των νόμων και το

πλήθος των ερμηνευτικών εγκυκλίων οδηγούν σε διοικητική παραλυσία και μετάθεση ευθυνών από τον ένα στον άλλον.

- Το πλήθος των μαθημάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πρέπει να μειωθεί δραστικά, ιδίως για τα μαθήματα που επαναλαμβάνονται σε Γυμνάσιο και Λύκειο.
- Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών πρέπει να γίνεται από κατάλληλα καταρτισμένα στελέχη με αυξημένα προσόντα, ώστε να μη παρουσιάζεται το φαινόμενο ο αξιολογούμενος να έχει πολύ περισσότερα προσόντα από τον αξιολογητή.
- Η νομοθεσία που ρυθμίζει τον τρόπο υπολογισμού του βαθμού προαγωγής και απόλυσης σε Γυμνάσιο και Λύκειο, χρειάζεται εξορθολογισμό, διότι αυτή που ισχύει τώρα είναι απαράδεκτη και ουσιαστικά ακυρώνει την έννοια της μελέτης.

Συμπερασματικά, η αποκατάσταση της σχολικής ζωής δεν απαιτεί επιστροφή σε αυταρχικά πρότυπα. Απαιτεί, όμως, σαφή όρια, συνέπεια στην εφαρμογή τους και πολιτική βούληση να ειπωθούν αυτονόητες μερικές αλήθειες, όπως:

- ότι η ελευθερία προϋποθέτει ευθύνη και δεν αναιρεί τους κανόνες,
- ότι η γνώση απαιτεί προσπάθεια,
- ότι η αξιολόγηση δεν είναι τιμωρία, αλλά προϋπόθεση διασφάλισης της ποιότητας και μέσο απόδοσης δικαιοσύνης.

Χωρίς αυτές τις παραδοχές, κάθε πολιτική επιλογή θα παραμένει επιφανειακή.

Και το σχολείο θα συνεχίσει να παράγει ακριβώς αυτό που υποτίθεται ότι προσπαθεί να αντιμετωπίσει.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Καθηγητής Νικόλαος Μ. Σταυρακάκης

Γεώργιος Οδ. Ζησιμόπουλος